

Obsah

Předmluva k 1. vydání	11	Teplota (termodynamická)	83
Předmluva ke 2. vydání	14	Látkové množství	86
Předmluva k 3. vydání	16	Svitivost	89
Předmluva ke 4. vydání	17	III. Veličiny odvozené	91
I. Část všeobecná	19	<i>A. Mechanika (včetně geometrických ve-</i>	
1. <i>Základní metrologické pojmy . . . . .</i>	19	<i>ličin) . . . . .</i>	91
Metrologie a měření	19	Plošný obsah	91
Veličiny	20	Objem	93
Hodnota veličin	22	Křivost čáry	95
Metrologické rovnice	24	Střední křivost plochy	95
Fyzikální rozměr veličin	28	Celková křivost plochy	96
Vztažné veličiny	31	Rychlost	97
2. <i>Fyzikální jednotky . . . . .</i>	36	Gradient rychlosti	99
Rozdělení jednotek	36	Úhlová rychlost	100
Zákonné jednotky	40	Plošná rychlost	101
Násobné a dílčí jednotky	41	Zrychlení	102
Názvy měřicích jednotek	48	Tihové zrychlení	104
Značky měřicích jednotek	50	Ryv	105
3. <i>Mezinárodní soustava jednotek (SI) . . . . .</i>	52	Gravitační konstanta	106
Ke vzniku soustavy SI	52	Úhlové zrychlení	106
Mimosoustavové jednotky (vzhledem		Plošné zrychlení	107
k SI)	59	Hustota	108
Vedlejší jednotky	60	Plošná hustota	110
Dočasné jednotky	61	Délková hustota	112
4. <i>Význam metrologie . . . . .</i>	62	Poměrná hustota	113
Základní terminologie	62	Objemová hmotnost	113
Státní metrologie	65	Objemová hutnost	114
II. Veličiny základní	68	Měrný objem	114
Délka	68	Hybnost	116
Hmotnost	73	Síla	116
Čas	76	Tíha (dř. váha)	119
Elektrický proud	81	Měrná tíha (dř. měrná váha)	121
		Objemová tíha (dř. objemová váha)	122
		Plošná měrná tíha	123
		Délková měrná tíha	124
		Tihový měrný objem	125
		Impuls	126

Moment setrvačnosti	127	Tvrдость podle Shoreho	182
Deviační moment	129	<i>B. Kmitání, vlnění a akustika</i>	183
Kvadratický moment objemu	129	Kmitočet	183
Kvadratický moment plochy	130	Úhlový kmitočet	184
Kvadratický moment čáry	131	Frekvence otáčení (otáčky)	184
Průřezový modul	132	Perioda	186
Moment hybnosti	133	Vlnová délka	186
Moment síly	134	Vlnočet	187
Rotační impuls	136	Úhlový vlnočet	188
Napětí (mechanické)	137	Intenzita vlnění	188
Mechanická deformace	138	Útlum	189
Moduly pružnosti	140	Součinitel tlumení	190
Tuhost	141	Logaritmický dekrement tlumení	190
Poddajnost	142	Mechanická impedance (kmitavého obvodu)	192
Torzní tuhost	143	Mechanický odpor (kmitavého obvodu)	193
Torzni poddajnost	143	Mechanická reaktance (kmitavého obvodu)	193
Práce	144	Redukovaná hmotnost (kmitavého obvodu)	194
Energie	147	Redukovaná tuhost (kmitavého obvodu)	195
Hustota energie	148	Redukovaná poddajnost (kmitavého obvodu)	196
Plošná hustota energie	150	Rychlost šíření zvuku	197
Účinek	151	Akustická výchylka	198
Nátlak	152	Akustická rychlost	199
Výkon	153	Akustické zrychlení	200
Měrný výkon	155	Objemová výchylka	201
Účinnost	156	Objemová rychlost	201
Smykové tření	157	Akustický tlak	202
Rameno valivého odporu	158	Akustická energie	203
Dynamická viskozita	159	Hustota akustické energie	204
Poměrná dynamická viskozita	160	Akustický výkon	204
Tekutost	161	Měrný (plošný) akustický výkon	205
Kinematická viskozita	162	Intenzita zvuku	206
Povrchové napětí	163	Akustická impedance	207
Tlak	165	Akustický odpor	208
Gradient tlaku	170	Akustická reaktance	208
Stlačitelnost	171	Měrná akustická impedance	209
Hmotnostní průtok	172	Měrný akustický odpor	210
Objemový průtok	174	Měrná akustická reaktance	211
Tíhový průtok	175	Akustický vlnový odpor prostředí	211
Intenzita průtoku	176	Hladina akustické intenzity	212
Tvrдость	178	Hladina akustického výkonu	213
Tvrдость podle Brinella	179		
Tvrдость podle Rockwella	180		
Tvrдость podle Vickerse	180		
Tvrдость podle Martense	181		
Tvrдость podle Mohse	181		

Hladina akustického tlaku	213	Molární plynová konstanta	254
Hladina hlasitosti	214	Měrná plynová konstanta	256
Hlasitost	215	Boltzmannova konstanta	256
Ztráta sluchu	215	Počet entit	257
Poznatelnost	216	Hmotnost molekul	258
Výška tónů	216	Početní hustota molekul	258
(Frekvenční) interval	217	Atomová hmotnostní konstanta	260
Činitel zvukové pohltivosti	218	Poměrná nuklidová hmotnost	261
Zvuková pohltivost	219	Poměrná atomová hmotnost	262
Celková (zvuková) pohltivost	219	Poměrná molekulová hmotnost	262
Celkový činitel pohltivosti	220	Molární hmotnost	264
Činitel zvukové odrazivosti	220	Atomární hmotnost	265
Činitel průzvučnosti	221	Molární objem	266
Průzvučnost	222	Atomární objem	267
Celková průzvučnost	222	Entropie	268
Celkový činitel průzvučnosti	223	Měrná entropie	269
Barva zvuku	223	Molární entropie	270
		Vnitřní energie	271
<i>C. Termika a molekulová fyzika . . . . .</i>	<i>224</i>	Entalpie	272
Gradient teploty	224	Volná energie	273
Teplotní délková roztažnost	225	Volná entalpie	274
Teplotní objemová roztažnost tuhých a kapalných látek	227	Některé termodynamické veličiny vzta- žené na jednotku hmotnosti nebo látkového množství	275
Teplotní objemová roztažnost plynů	228	Tok energie	276
Teplotní rozpinavost (plynů)	229	Koncentrace molekul	277
Izotermická stlačitelnost	230	Hmotnostní koncentrace	277
Teplotní součinitel elektrického odporu	231	Hmotnostní zlomek	278
Teplotní poločas	232	Objemová koncentrace	279
Teplota	232	Molární zlomek	280
Teplný tok	232	Molalita	280
Hustota tepelného toku	233	Látková koncentrace	281
Tepelná kapacita	235	Faradayova konstanta	282
Měrná tepelná kapacita	237	Absolutní vlhkost vzduchu	283
Měrná tepelná kapacita tíhová	239	Měrná vlhkost vzduchu	284
Měrné tepelné kapacity u plynů	240	Poměrná vlhkost vzduchu	284
Poissonova konstanta	241	Molární průtok	285
Objemové teplo	241	Koncentrační gradient	286
Avogadrova konstanta	243	Hustota toku látkového množství	287
Molární tepelná kapacita	243	Součinitel difúze	288
Molární tepelné kapacity u plynů	246	Ebulioskopická konstanta	290
Atomární molární kapacita	247	Kryoskopická konstanta	291
Skupenská tepla	247	Součinitel rozpustnosti (plynů)	292
Měrná skupenská tepla	248	Stupeň disociace	292
Měrná skupenská tepla tíhová	252	Veličina (pH)	293
Molární skupenská tepla	253		

Tepelná vodivost	294	Magnetický odpor, reluktance	336
Tepelný odpor	296	Magnetická vodivost, permeance	337
Měrná tepelná vodivost	296	Vlastní indukčnost	337
Měrný tepelný odpor	298	Vzájemná indukčnost	338
Měrná tepelná přestupnost	299	Energie magnetického pole	339
Měrná tepelná prostupnost	301	Poyntingův vektor	340
Měrná teplotní vodivost	302	Odpor, rezistance	341
		Impedance	342
<i>D. Elektřina a magnetismus</i>	304	Měrný (elektrický) odpor, rezistivita	343
Elektrický proud	304	Elektrická vodivost	344
Elektrický náboj	304	Admitance	344
Měrný (specifický) náboj	305	Měrná elektrická vodivost	345
Lineární hustota (elektrického) náboje	306	Výkon elektrického proudu	346
Plošná hustota (elektrického) náboje	306	Výkony střídavého sinusového proudu	347
Objemová hustota (elektrického) náboje	308	Účinnost	348
Intenzita elektrického pole	309	Ztrátový úhel	349
Tok intenzity elektrického pole	310	Práce elektrického proudu	350
Objemová hustota energie elektrického pole	311	Práce střídavého sinusového proudu	351
Elektrický potenciál, elektrické napětí	312		
Elektromotorické napětí	313	<i>E. Optika</i>	352
Elektrická indukce	315	Zářivý tok	352
Elektrický indukční tok	316	Zářivá energie	353
Permitivita (prostředí)	317	Spektrální zářivá energie	354
Poměrná permitivita	318	Hustota zářivé energie	355
Dielektrický odpor	319	Spektrální hustota zářivé energie	355
Dielektrická vodivost, permitance	319	Spektrální tok	356
Elektrický moment dipólu	320	Hustota zářivého toku	357
Polarizace (elektrická)	321	Intenzita vyzařování	358
Elektrická susceptibilita	322	Spektrální vyzařování	359
Kapacita	322	Intenzita ozařování	360
Hustota elektrického proudu	323	Spektrální ozařování	361
Lineární hustota elektrického proudu	325	Zářivost	361
Magnetická indukce	326	Spektrální zářivost	362
Magnetický (indukční) tok	327	Zář	364
Intenzita magnetického pole	328	Spektrální zář	365
Permeabilita	329	Spektrální svítivost	366
Poměrná permeabilita	330	Světelný tok	367
Magnetický potenciál	330	Spektrální světelný tok	368
Magnetomotorické napětí	331	Světelné množství	369
Ampérův magnetický moment	332	Spektrální světelné množství	370
Coulombův magnetický moment	333	Hustota světelného toku	370
Magnetizace	334	Hustota spektrálního světelného toku	371
Magnetická polarizace	334	Světelná účinnost složeného záření	372
Magnetická susceptibilita	335	Spektrální světelná účinnost záření	373

Poměrná světelná účinnost složeného záření	373	Objemová aktivita	404
Poměrná spektrální světelná účinnost záření	374	Plošná aktivita	405
Jas	375	Lineární aktivita	406
Spektrální jas	376	Molární aktivita	407
Světlení	377	Střední doba života	408
Spektrální světlení	377	Poločas (přeměny)	409
Osvětlení	378	Přeměnová konstanta	410
Spektrální osvětlení	379	Hustota počtu částic	411
Osvit	379	Celkový tok částic	412
Absolutní index lomu	380	Úhlový tok částic	412
Poměrný index lomu	381	Hustota proudu částic	413
Disperze	382	Proud částic	414
Střední disperze	382	Hustota prošlých částic	415
Poměrná střední disperze	383	Hustota toku částic	416
Abbeovo číslo	383	Hustota zdroje částic	417
Poměrná pohltivost záření	384	Lineární součinitel zeslabení	417
Poměrná odrazivost záření	384	Hmotnostní součinitel zeslabení	418
Poměrná propustnost záření	385	Atomový součinitel zeslabení	418
Poměrná pohltivost světla	386	Polotlouška	419
Poměrná odrazivost světla	386	Lineární brzdná schopnost	419
Poměrná propustnost světla	387	Hmotnostní brzdná schopnost	420
Optická mohutnost	389	Atomová brzdná schopnost	421
Mřížková konstanta	390	Brzdný ekvivalent	421
Stefanova-Boltzmannova konstanta	391	Střední lineární dosah	422
Konstanta Wienova zákona	392	Střední hmotnostní dosah	422
První radiační konstanta Planckova zákona	392	Celková ionizace	422
Druhá radiační konstanta Planckova zákona	393	Lineární ionizace	422
Černá teplota	394	Dávka absorbovaná	423
Barevná teplota	395	Dávka ekvivalentní	424
<i>F. Atomová a jaderná fyzika . . . . .</i>	<i>396</i>	Dávková rychlost	424
Hmotnost atomu (nuklidu) nebo částice (viz dále)	396	Kerma	425
Rydbergova konstanta	397	Kermová rychlost	425
Počet částic	398	Ozáření	426
Kvantová čísla elektronového obalu atomu	398	Expoziční rychlost	428
Bohrův magneton	399	Expoziční vydatnost	428
Hmotnostní schodek	400	Měrná expoziční vydatnost	429
Aktivita	401	Expoziční konstanta gama	429
Měrná aktivita	403	IV. Veličiny doplňkové	430
		Úhel (rovinný)	430
		Prostorový úhel	432
		V. Vývoj jednotek a jejich soustav	435
		1. <i>Vznik a vývoj měřicích jednotek . . . . .</i>	435
		2. <i>Metrická soustava . . . . .</i>	441

3. Starší a cizí soustavy jednotek . . .	445	1. Úvod	555
4. Vývoj elektrických a magnetických jednotek	447	2. Vývoj mezinárodní teplotní stupnice .	556
5. Starší a cizí jednotky	457	3. Předběžné poznámky	560
Starší a cizí jednotky základních veličin	458	4. Definice mezinárodní praktické teplotní stupnice 1968	564
Starší a cizí jednotky doplňkových veličin	491	5. Vysvětlující a doplňující poznámky .	573
Starší a cizí jednotky odvozených veličin	494		
VI. Dodatek	549	VII. Tabulky	585
1. Způsob psaní a zaokrouhlování výsledků měření	549	1. Aproximace používané ve fyzikálních rovnicích	585
Psaní přesných čísel	549	2. Tabulky k určování fyzikálních veličin z hlavních jednotek soustavy SI .	587
Psaní neúplných čísel	550	3. Abecední přehled fyzikálních a technických veličin	607
Psaní nepřesných čísel	551	Stručný slovníček cizích jednotek a výrazů z metrologie jednotek	639
Zaokrouhlování čísel	552	Seznam literatury	644
Psaní zakrouhlených čísel	553	Rejstřík	647
Psaní číselných výsledků	553		
2. Mezinárodní praktická teplotní stupnice (E IPT-68)	555		